

To forskellige regimer

Med henblik på at kunne anstille nogle generelle betragtninger over, hvorledes forskellige operationelle foranstaltninger i praksis kunne tænkes at fungere, drøftes i det følgende to forskellige former (regimer) for begrænsninger af flådernes aktivitet. Hvis man forestiller sig operationelle foranstaltninger placeret på en skala af stigende begrænsninger, tænkes de to regimer placeret i hver sin ende. I den ene ende af skalaen ville man således kun have få operationelle begrænsninger, et mildt regime, mens der længere oppe ad skalaen vil være strengere regimer, som lægger stærkere begrænsninger på flådernes aktivitet.

Med udgangspunkt i de operationelle foranstaltninger til lands, som er gennemført inden for CSCE-processen, kunne man forestille sig, at et mildt regime fortrinsvis skulle bestå i frivillig notifikation af et begrænset antal af de største øvelser. Notifikationen kan være frivillig, således som det var tilfældet med de i Helsingfors-slutakten stipulerede tillidsskabende foranstaltninger, eller pligtig, således som det bestemmes i Stockholm-konferencens dokument.

På tilsvarende vis kunne man tænke sig et strengere regime bestående i pligtig notifikation af alle øvelser over en vis størrelse, ret til observation ved øvelser over en vis størrelse, begrænsninger på antal deltagende enheder i flådeøvelser, begrænsninger i flådeøvelsers varighed og begrænsninger i flådeøvelsers antal, samt særlige restriktioner for amfibieoperationer med henblik på at mindske frygten for overraskelsesangreb. Eventuelt kunne et sådant regime også indebære pligtig notifikation af flådeforlægninger over en vis størrelse, idet det dog må bemærkes, at det ofte kan være vanskeligt at skelne mellem forlægninger og øvelser, fordi forlægninger ofte finder sted som øvelser. Et eksempel på et sådant strengt regime er indeholdt i Warszawapagt-landenes forslag om tillids- og sikkerhedsskabende foranstaltninger fremlagt i Wien marts 1989.

Et mildt regime

Et af de vigtigste kendetegn ved et sådant regime skulle være, at det kun i meget begrænset omfang ville indebære egentlige operationelle begrænsninger. Formodentlig ville et regime med frivillig eller pligtig notifikation af et antal af de største øvelser selv med relativt lange notifikationsfrister heller ikke have denne konsekvens. Ved at give forhåndskendskab til de største flådeøvelser kan det have en tillidsskabende effekt, omend denne må ses i forhold til, at kendskabet til disse øvelser i forvejen er ganske stort. Fra et dansk synspunkt kunne man dog muligvis godt forestille sig, at et sådant arrangement ville blive set som positivt, eftersom Warszawapagts største flådeøvelser ofte har fundet sted i områder af umiddelbar betydning for dansk sikkerhed.

Forskellen mellem et frivilligt og pligtigt notifikationsregime ligger primært i, at et frivilligt arrangement i højere grad demonstrerer, at der er tale om en slags forsøg, hvor flåderne i princippet bevarer deres fulde operationelle fleksibilitet. Den mulighed for at undlade at notificere øvelser, der i sagens natur ligger i et frivilligt arrangement, er dog begrænset af, at en sådan undladelse vil blive set som virkende mod intentionen i regimet og derfor kunne være forbundet med politiske omkostninger og måske give anledning til mistillid mellem parterne.

Det må i den forbindelse erindres, at tillidsskabelsen beror på en gensidig opfattelse af hinandens intentioner som gode, da selv et mildt regimes notifikationsforpligtelser også vil kunne bruges til eksempelvis at legitimere store flådeøvelser, hvis sigte er at lægge pres på en given stat eller gruppe af stater.

På grund af et mildt regimes begrænsede karakter vil den væsentligste vestlige bekymring ved at indgå i et sådant regime næppe i første række være de praktiske virkninger for flådernes operationer, men at regimet kunne fungere som murbrækker for et strengere regime, når først de principielle vestlige positioner var opgivet.

Da de direkte og mærkbare vestlige gevinster ved et mildt regime ifølge selve regimets karakter nødvendigvis måtte være små, ville incitamenterne til at indgå i et sådant regime i givet